

RECOLLENDO AS DÁDIVAS INMORREDOIRAS DO ESCRITOR MANUEL ORESTE RODRÍGUEZ LÓPEZ

Agardo que o meu amigo, Baldomero Iglesias Dobarrio (Mero) que me precedeu como prologuista deste XIII certame literario, que non me pida dereitos de autor polo furto que lle fago do seu texto. Mais para min é imprescindible dado que me vai abrir camiño e facerme de guía polo que el dixo o pasado ano, con tanta puntualidade e precisión: *Cómpre saber que sempre estivo, que nunca regresaba, que nunca abandonou o seu acento imborrable da orixe, nin a súa lingua e pertenza, porque iso era o seu todo. E, xa que logo, foi e foi enteira, con orgullo diante de tantas desercións que, aínda hoxe, non son máis que un modo non distinto de renegar, como outros xa fixeron, e que supón alonxarse ofendendo a Casa, esa que a todos nos acubilla.*

Coido que ser e estar en Manuel Oreste Rodríguez López foron conceptos de identidade e perseveranza naquelo que un cre. En todo aquilo que precisa de coidados e defensas e, tamén de estímulos. Para un galego de seis anos como os que el tiña cando chegou a unha Barcelona conmovida e silenciada, pola Guerra Civil, nun dos peores momentos da súa historia, onde todos eran sospeitosos e vixiados, mesmo ao falar outra lingua que non fora o castelán, tamén corrían risco.

Ese neno de seis anos, era Manolo Rodríguez López que continuou falando a súa lingua aldeán de Paradela cos seus pais, e chegou a ser escritor nela. Este prodixio é innecesario mencionalo, soamente pasando revista á súa vida de emigrante e, sobre todo, de estudante no Seminario de Barcelona. Isto ten dobre mérito nos inicios represivos da década de 1940. Unha época en que o catolicismo xogou un papel importante no réxime de Franco. En medio de todo aquilo vemos a Manolo preservar a súa lingua e darlle pulo na escrita.

O meu primeiro contacto con este escritor foi co seu libro de estrea: *Poemas Populares Galegos* (1968), que atopei na desaparecida Librería Porter, na Porta de l'Àngel, no corazón do barrio gótico barcelonés. A súa lectura levoume a moitas lembranzas e a moitos contaxios con Galiza. Pouco despois, Manuel Casado Nieto

presentoume a seu autor no Centro Galego de Barcelona, onde Manolo ía puntualmente coa súa dona Irene e seus fillos, Enrique e Santiago. El era obreiro na empresa de motos Ossa e eu na Seat, pronto nos fixemos amigos, e todas as nosas referencias estaban en Galiza, ese portento de afinidades para conservar o seu atributo e a credencial maior como é o noso idioma.

Manolo sempre foi fiel ao verbo galego. Os dous alimentamos coherencia proletaria, discurso de fábrica desde diversas perspectivas, el era mais pacífico, eu mais contundente e radical. Pese a isto podemos entendernos dialecticamente. Coido que a concordia e a esperanza déronlle forma, tanto no ser como no estar. Naqueles anos setenta, de loitas e convulsións políticas, onde os obreiros metalúrxicos tivemos un protagonismo constante, Manolo escribe o poemario: *Soldada Mínima*. Na dedicatoria que acompañaba ao libro que me ofreceu, salientou: *Para o meu bon amigo, poeta e escritor, Xosé Lois García, que tanto sabe da problemática obreira que estamos a sufrir na Gran Cidá*. Tanto os seus poemas como esta dedicatoria, expresan boa parte dese caudal proletario que sempre o acompañou.

Basilio Losada, prologuista de *Soldada Mínima*, menciona o seguinte: *Dende as súas terras luguesas chegou a Barcelona, hai xa anos e anos. Eiquí medrou, loitou día tras día, e sobre todo, traballou e deixou anacos de esperanzas e de soños na laboura da fábrica, na loita cotián, no esforzo anónimo, gris e mal pago*. Estas verbas do profesor Losada, pode que nos coloquen fronte a fronte do home de aldea que fixo patria galega desde o seu esforzo proletario. Mais neste senso introductorio da súa temática poética, pode que X. L. Méndez Ferrín nos achegue a varias dimensións e frecuencias de Manuel Oreste Rodríguez López, no seu libro: *De Pondal a Novoneyra*, cando di: *Os grandes temas deste autor son dous: a evocación do pasado, da infancia e da aldea (...) e a diatriba contra a cidade, o capitalismo e a explotación do proletariado*.

Detrás de toda esta imaxe está o humanista silencioso que fixo os seus deberes con Galiza, cos emigrantes que a cotío emerxeu de tantas contradicións que ofrece a grande cidade. Coido que o Centro Galego de Barcelona, foi para Manolo unha especie de templo onde o podíamos ver con asiduidade. Sempre completo e afanado en esforzos. Aquí conectou con centos de galegos e entrou nas súas entretelas para

darnos con emoción esa inversión de esforzos que se condensaron nos dous volumes de *Galegos en Catalunya*. Testemuñas vivas que completan vontades dos que promoveron vencellos coa terra nativa.

Por iso entendemos todo ese universo composto e erixido por homes que traballaron e traballan baixo o imposto da soldada mínima. O mundo incomprendido –moitas das veces- dos asalariados ten un perfil exacto dos que producen plusvalía, por iso a palabra xusta e nunca claudicante de Manolo permítenos adentrarnos en todo ese mosaico tan descoñecido como inconcluso dos traballadores.

Na obra literaria de Manuel Oreste Rodríguez López, compéndianse varios horizontes alén do poético. El fixo incursión como cronista. Unha crónica de viaxes ao lado de Anxel Fole. Un libro necesario e vital que nos destaca un Ánxel Fole moi distinto e moi distante do tópico que moitos foron tecendo sobre o escritor lugués, sen coñecelo. Coido que *Viaxes con Anxel Fole*, de Manolo, marca ese parámetro descoñecido das andainas do autor de *Terra Brava*. Toda una crónica necesaria á que temos que acudir para coñecer e entender o universo foleano.

Con anterioridade citei, paseniñamente, a Manuel Oreste como humanista, e neste senso, sen exceder e sen buscar conceptos do mesmo, direi que todas esas atribucións humanistas procésanse desde dous vínculos converxentes, do lado galego e do lado cristián. No seu libro de prosa, *Reencontro coa aldea* danos unha boa dose humanista do noso medio rural, tan concreto como conciso na formación dos galegos. Do microcosmos de Paradela emana a conciencia galega de Rodríguez López, en toda a súa dimensión humanista e, tal vez, esporádica dado que el non viviu o día a día, a non ser neses reencontros. Mais hai unha enfática constante, non premeditada, que xurde da alma galega dunha maneira envolvente e nunca serodia.

A esta transcendencia humanista, temos que engadir o que en el tivo o humanismo cristián; compre non confundir coa prédica católica de Seminario que Manolo estudiou. E cando dicimos humanismo cristián non estamos someténdoo a rémoras relixiosas, senón concibindo un concepto espiritual amplo, emanado da tradición ancestral da cultura galega onde o cristianismo se ten emancipado. Por iso é que

Manolo conforma o seu humanismo desa emanación con dúas particularidades que non admiten desencontro.

Lembro moi ben que nunha ocasión mencionei a parroquia de Segán, no norte do concello do Saviñao, da que era a miña mai, e emocionado lembroume que Segán, Chaves e Vilaesteva eran terras lindantes coas de Paradela e que el coñecía. Tal vez antepasados del e meus se coñeceran ou tiveran convivencia, teimaba. Este emocional reclamo dun espacio de convivencia conforta ese outro espacio humanista que emana dun acontecer dinámico da nosa cultura, do cotián e da relación frecuente entre os que conforman aprosimidades. Isto confirma en Rodríguez López a xeografía humanista, sempre xurdida de relacións de núcleo extensivo.

Un dos dons que sempre practicou Manolo Rodríguez foi o sentido da amizade e o amor pola Matria galega. Os corenta e oito anos que estivo en Barcelona non foron un factor de separalo, todo o contrario, o fervor e a devoción polo seu eido nativo o practicou dunha maneira xenerosa e plena.

A última vez que estiven con Manolo foi nun congreso de escritores que se celebrou en Lugo en 1989. Estivemos xuntos e presentoume a persoas que eu non coñecía persoalmente como Xosé Trapero Pardo, demos unha camiñata polo perímetro da muralla, as conversas xurdiron sobre varios aspectos da Cataluña proletaria e combativa que nos tocou vivir na década dos setenta e dunha maneira diferente entre os dous. Barcelona era unha cidade moi grande para a pacífica convivencia de Manolo. Lugo era a medida exacta, a que lle achegaba con frecuencia ao seu San Miguel de Paradela. Naquel congreso fomos de visita a Mondoñedo, lembro que eu ía entre Manolo Rodríguez e Uxío Novoneyra, os dous me fixeron de guía, e os dous suspendían de súpeto a conversa para informarme. “Olla, baixo aquel tellado da casa de Hortas naceu Manuel María, estamos en Outeiro de Rei”, comentaba Novoneyra. O Manolo, advertiume: “Atención, que o autobús vai pasar por enriba do regato do Cepelo, de Manuel María”. Así aconteceu até Mondoñedo. Despois os tres fomos visitar a tumba laica de Manuel Leiras Pulpeiro. E pouco despois deste encontro a noticia do seu pasamento arrepioume, nunca a comprendín. Sempre un non chega a dimensión de comprender a morte, e menos a de aceptar a deste amigo.

Pasaron os anos e coido que a Manuel Oreste Rodríguez López se lle fai xustiza permanente por parte do Concello de Paradela. Recoñecer a súa autoría na divulgación das terras que amou, creando un certame anual co seu nome, sen dúbida é o agradecemento a un home que amou ese medio rural que lle deu o ser, e que o enriqueceu en todo ese emerxer cultural que emana dunha Paradela silenciosa pero sempre activa na obra de Rodríguez López. Unha obra que espera que algunha vez o Concello de Paradela consiga unificala e a vexamos como obra completa nun ou dous volumes. Unificar a súa obra dispersa en libros é unha necesidade para a veciñanza de Paradela e para que os demais galegos teñamos unificado a un autor de referencia e de sobresaíntes estímulos polo seu propio microcosmos.

O certame literario Manuel Oreste Rodríguez López xa cumpriu unha ducia de convocatorias e o presente, o XIII certame, abre as portas a unha segunda ducia, na que o seu nome está vencellado a unha creatividade por parte dos concorrentes. Un certame que ten un nome propio, o do poeta de Paradela, e unha calidade literaria que, en ocasións, catapulta a voces literarias de interese para as nosas letras.

Nesta XIII edición literaria, ao redor de Rodríguez López, ampliáanse as motivacións dos que participan e así se mostran os esforzos de protagonizar fenda nova e fecunda, pola que emerxen novos valores e extraordinarias vontades para celebrar a un escritor de esforzos nunca minguados; de conmemorar as telúricas e panteístas terras de Paradela, que conferiron recio ser existencial a Manuel Oreste Rodríguez López. Por iso, a concorrencia fica ao redor do noso escritor que nos convoca á súa transcendencia; a vivir como galegos e representando sempre a esa vella estirpe de homes que pasiño a paso fixeron país.

Desexamos que o convivio deste XIII certame literario dimensione a este escritor e a súa terra nativa. Fructifique nos que dan pasos certos neste concurso literario para que Manuel Oreste Rodríguez López continúe sendo referencia dos que cabalgan por múltiples itinerarios desta nosa Galiza inmorredoirá.

Xosé Lois García

Barcelona, 5 de novembro de 2008